

ТЭНГҚД ВА ӨЗҮНҮ ТӨП
КЕНИШЛЭНДИРӘК!

— Өзним, баша дүш, мән ашағыдан тәнгидин әлейһинә дейләм, амма элә элә ки, сосин юхарыларә чатмасын.

К И Р П И

05
К71

Таныш олун!

Яз ачылыр. Агаclarларда көйөрөн балача яраглар күнөш гарысында ойнашар, ениче көзүнү ачып бановшалар, гөрөңфиляр этрафа көзал этер сачыр.

Яз ачылыр, үрөклөр чошур, галларда юва салмыш мөһабэт гушу гандланыб чумга башлайыр. Бу саат Хэдиче Эсадова оглу Рауф ила даныша-даныша, күлө-күлө буллардан гайтыдыр; «Азэрнефт»системинде ишлайын Юнус Гэнбэров оглу Рөвшэни гучагына альбодыр, күллэрин, чычкөлэрин арасында кэздирир. Муэллиме Зубейде Мэммадова дохсан яшл арасынын башыа фыраныр, ону өпур, гучагылар.

★
Дейэсан язын ачылмасы бизим дэ гэл-бинизи чошудур. Хэдиче Эсадова, Юнус Гэнбэрова ва Зубейде Мэммадова аз гала бейтан атымышдыр. Онларын пагтында жох-рыда деайиниз сөзлөр үйлүрмэдир, мөһ-төрэм охучулар! Нэгигэт тамамилэ башга чүрдыр.

Нэгигэт беладир ки, Виддаи күчөсүндө 98 немрли эвде яшайн Хэдиче Исмайл гызы Эсадова оглу Рауф ила күлө-күлө буллардан гайтымыр. Хэдичинин үрөйинде бу чүр мөһабэт йохдур. Беш ашыны тээчэ-чэ битирмиш Рауф нэлэ ана навазисни көр-мөйиб. Хэдиче Рауфу дөйүр, элэ дөйүр ки, гоншулар гапыя йыгылыр, ушагы элэ күнэ салыр ки, хэстэханаа апармалы олурлар.

Рауфун тагысыр одур ки, Хэдичини севирир, Хэдиче дэ ушагы өзүнэ мөһрибан-лыгга седвирмэк өзэинэ, кеткөлэ, чэза иле седвирмэк истэйир. О, беш яыншнда ушагла дүмдөн кими дөйүшэ кирмишдир. Хэдиче субут этмөйэ чалышыр ки, Рауф чок горхулу адамдыр. Бунун үчүн онун элиндэки дөлиллэр чох «мөйкөм»дир. Хэдичинин үч ардан беш ушагы вардыр. Бу ушаглар балача Рауф ила йолэ кетмирлэр. Иттиһамазонин биринчи маддэси беладир; Рауф гонумларынын арасына интрига са-лыр.

Рауф андан оландан бу сон айлар гэлэр ата-ана үзү көрмөйиб. Он Запорож'-едэ бибиси сахлайыб, ушаг бибисинэ ана дейиб. Инди исэ языгы мөһрибан бибисини элиндэн алылар. Ушаг энэ бибисинин анына гайтымаг истэйир. Буна көрэ дэ иттиһамазонин икинчи маддэси беладир; төрчүмөйи;налыны кызлодыр, ата-анасыны танымаг истэйир.

Хэдичинин эвиндэ нечэ олбуса, ени ил кечэси йолкаа од дүшүмдүр, янгын баш вермөйибсэ дэ, бир аз түстү чымышдыр. Бунун үстүндэ Рауф чүл-палас элэйн Хэдиче иттиһамазойэ учуну маддэ дэ элава элөйиб; Рауф чынайтардыр, гаслэн янгын салмаг, эви яндырмаг истэйир.

Балача Рауф нэлэ инди дэ чынайтарк арасынын чайнагындадыр. Хэдича Киров-абалда артедэ ишлээркөн бөйүк бир мөблэг, дөвлэт пулу мөнимсимишдир.

О, сөккиз ил нэбэ чэзасына мөкүм олунмушурдса да, совет ганунунун намилиэ ва ушагы гадыналар этдийи күзэшт эса-сында нэбехананан гуртармышдыр.

О, эвэлээр Загафазия йол рабита институтунда охуураг, чидди бир ишлэн япышмаг истэдийин налада, сонралар йолуну дейишимшир. Инди о, дэрзилик нэбэсинэ

дүшүбүр. О, эйин заманда акварумда дүшүдрилэн балыг алверилэ дэ мөшгул-дур.

Рауф сөз йох ки, Хэдичинин элиндэ гала билмэс. Бүтүн гоншулар, таныш-билшлэр балача Рауфун өз догма анасынын зүдмүндан гуртармасыны истэйирлэр.

Бизим элөкдэ совет гануну нэр бир вэтэндашын һүгүгуну мудафиэ эдир ва бу ганун Рауф дэ дадына чатачаг. Рауф минлэрлэ яслидэ, ушаг багчасында, мөк-тэбдэ тэрбийэ олуну ва охуан хошбөхт совет ушагылары аилэсинэ гарышагачдыр.

★
Өз аилэсилэ видданышчэзасына рэфтар этмөкдэ Юнус Гэнбэров Хэдиче Эсадова-дан керн галмаз.

Бир ил бундан габог Эллмер Акаде-мисынын кимя институтундан интрига вэ эхлагсызылыг үстүндэ говулуш Юнус Гэнбэров арвадыны, аилэсини, үч аыншнда оглу Рөвшэни атыб мөшэдн Ибад кими тэээ-эде дүшүбүдүр. Севаки мөкүблэры, олду үрөк сөзлэри, ничран дэгигэлэри, пычыл-тылар, аллар, уфлар Юнусу лат биһал элэйибдир. Иш о дэрэчөйэ чатыб ки, «Языгы» Гэнбэров эсас сэнати олан ара гарышдырмагла, деди-годуучулуга да эмолли башлы мөшгул ола билмир. Башы гарыш-гыдыр, башы арвады илэ, оглу ила муба-ризэяа гарышгыдыр. Бу мубаризэини эса-сыны о, чохдан гоюб. Эвлэнөндэ ЗАГС-да гөйд олунмаг эвэзинэ арвадына «аллаһни эмири ва пөйгөмөзүн эрвэстилэ» молла кэбини кэсдирир. Гэнбэров бу эмирн ва шэриэтин бир гөликлик гиймэти олмады-гыны яхшыча билдийи үчүн инди тэээ

севклисини гуруб готтугуна, көһөсинэ неч көзүнүн учу ила дэ бахмаг истэйир.

1947-чи илдан партия үзвү олан Юнус Гэнбэровун 1948-чи илда алдыгы Гызэ мо-ла кабинэ кэсдирмэси, онун чох эһтиятлы адам олдугуну көстөрир. Йегин эвэлчөздэн гарара кэлиб ки, бирини молла васитэсилэ алдым, кэлөчөкдэ бирини дэ ЗАГС-ла ала-рам.

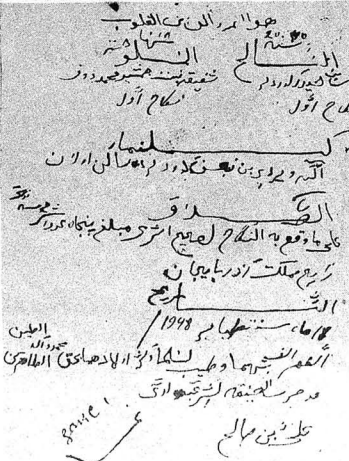
Рөвшэни анасы беш ил Гарабагда отуруб эрини йолуну көзлөйиб ки, о, али тэбил алыб гайдычаг. Үч илдири балача Рөвшэне дейирлэр ки, көзлө, атан нэлэ эли ила мөшгулдур. Бу иллар ичэрисиндэ исэ Юнус утанмадан, арвадынын, гайнатыасы-нын көстөрүклэри мадди көмөкдэн исти-фадэ эдэрэк Бакида кэзиб-доланыр, арва-дына вэ гайнатыасына ягыл-ягыл элдэр вериб, кэндэ ялан сааламлар вэ тэбриклэр көнлэрир. Инди исэ... элми эсар эвэзинэ, Гарякин району Курдлар кэндинин молла-сы, аз савалды вэ фырылдагыч молла Эли Сөһеи оглунын яздыгы бир кэбин кагызы ны элиндэ тутараг дилшэрин агардыр, арва-дына, ушагына саһиб дурмаг истэйир.

★
Кешлэ, Шөһөр. Ормочникдэ районла-рынын мөкэтбөлэрин кэзэн, Баки маариф шө'бөсинин рөһмидлийи үзүндэн енэ дэ муаллимлик фэалийэтинэ давам эдэн Зубейде Мэммадованын эвдэ гоча анасы ила олан рэфтары неч дэ бизим юхарыда тэсвир этдийимиз кими дейил. Зубейдэ нара, өпмөк, гучагламаг, мөһабэт көстөр-мөк нара? Зубейдэ дохсан яшл анысы үчүн өвлэд йох, эзрадилэр. О күнэ йохдур ки, Зубейдэ анасыны дөйүб күчлө салма-кы. Языг арвад гоншулара дэ мурачэт эдэ билмир. Чүнки Зубейдэ анына көмөк эдэлэрин дэ көзүнүн олуну алыб.

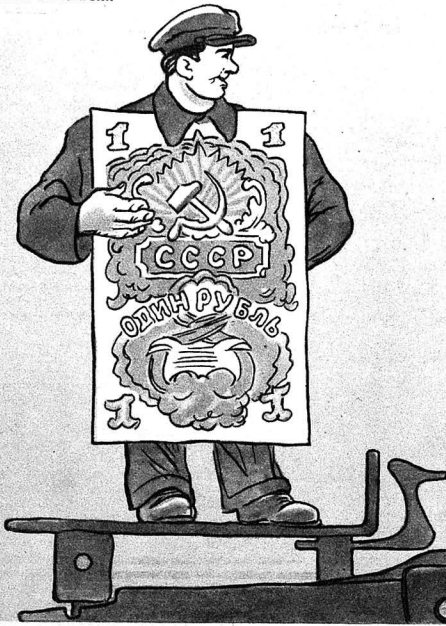
Бу яхынарда Зубейдэнин яшадгыы Рамаиа тосбөси 1-чн корпусун 1-чи эвир-лэн дөштэли сас-күк галхмышдыр. «Пе-дагог» элэ сөйшүр сөймэяэ башлайыб ки, гоншулар гапы-пөнчэрэлэри баглайыб, гулагаларыны тутмалы олбулар. Бу чүр сөйшү ягышыннан сонра «педагог» һү-чума кечэрэк анасыны сүрүйүб, атыб күчэ гапысына ва үстүнэ бир ведрэ дэ му-рлар су төкүб. Гоншулардан Мейранса Тайир Гызы гызынын үрөйи давам кетирмөйиб, мичэ арвадын көмөйинэ кедиб, ону галдыр-маг, өз эвиэ апармаг истэйиб. Бу заман «Педагог» чанавар кими гоншунун үстүнэ атылсы... Мейранса яхасыны онун элиндэн мылэ васитэсилэ гуртара билиб. Мухтэсэр, бу саат Зубейдэнин яшадгыы корпусда бу саат Зубейдэнин вэзийэтлэдирилар. Намы гоншулар нэрби вэзийэтлэдирилар. Намы билир ки, Зубейдэ Мэммадова мөкэтбэдэ «тэрбийэ» ишлэрини гуртарандан сонра эвэ кэлиб анасыны дөйүб, сонра да гон-шулара һүчум чэчкөч. Гасабалдэ нэр кас өзүнү бу «Маариф пэһливаны»ндан гору-мага чалышыр.

★
Яз ачылыр, һамы данышыр, кулур. Биз истэйирик ки, балача Рөвшэн дэ, балача Рауф да бу севиңчэдэ бизэ готулсуи. Биз истэйирик ки, Мэммадова Зубейдэнин дох-сан яыншнда анасы гызыны көрөндэ гөр-хүдан тир-тир титрэмэсин. Гоншулар өз эвлэриндэ раһат яшай билинлар.

Бу чүр адамлар хошбөхт совет аила-лэринин ичэринсидэ гаралан эвэлэридирир. Совет элэсини мурад эвэлэридирир. Совет аилэсинэ, совет тэрбийэсинэ лөкэ кэтиран бу чүр тиллэрлэ мубаризэ апармаг нэр бир намуслу совет вэтэндашынын вэзифэсидир.

Юнус Гэнбэровун кэбин кагызы

ССРИ-дә малларын гиймәтә аттыңчы дәфә учуулашдырылышыдыр.

— Биз нийә кетдикчә гиймәтә йүңкүлләшрик.
— Чүнки манат кетдикчә гиймәтә ағырлашыр.

КӨЗҮ ЯШЛЫ ӘКБӘР

Әкбәр аягыны көрпүнүн үстүнә гоюб Күрүн бурулганларына баханда көзләринә гаранлыг чөкдү, башы кичәлләнди, пендир моталлары, ескәгарын я габлары, әмлик гузу әтиндән биширилмиш бозартмалар кәлиб дурду көзүнүн габагында. Бирдән-бирә нә дүшүндүсә:

— Тапдым!—дейиб, эләгышгырды ки, өз сәсинә өзү дә диксинди. Булут кими тутулушу гашгабагы ачылды, көзләри күлүб дамагы сазлашды. Тез әлини чибнә салыб бир кагыз парчасы чыхардага язмага башлады.

«Мәним саламымы бир өлүнүн саламы кими гәбул әдин. Мән артыг бу дуняда йохам. Евлах көрпүсүнүн алт тәрәфиндән өзүмү Күрә атдым. Мәктубу хайиш әдирәм өзүнүз охуюб мәним кунайсыз олдуғума инанасыныс. Калинин адына колхозун гоюн фермасында мәним өйдәмдә олан бнин гоюндан тырылланлар йагындакы актлары ганусуз һесаб әтидлар. Мәни тагысырландырыб дедиләр ки, документларын һамысыны куя өзүм сзыб, өзүм дә имзаладыммын. Нә годәр дәлил кәтирдим инанмадылар. Нә исә мәнән сизә чох алгышлар. Дуняда чох өмүр сүрүн!»

һөрмәтлә: көзү яшлы Әкбәр».

Көзү яшлы Әкбәр пакети көрпүнүн үстүндә бир балача дашын алтына гойду. Бир Күрә, бир дә өзүнә бахыб күлүмсәди, папагыны көзүнүн үстүнә әндириб шикәстә охуя-охуя кәндә тәрәф йолланды:

Мән ашиг күлә-күлә,
Йр кәлир күлә-күлә,
Бу дуняны тәрә әтидм
Охубо күлә-күлә.

Мәктуб әлдән-әлә кеңиб Әкбәрин өлүм хәбәри Агчабәдийә чатанда, о, Агдәмын Сейидли кәндиндә элә кечирдийи тәзә арвалда кеф чакырди. Әкәр мәрдумазарлар кишинин исти ашына соуг су гатмасайдылар кефи узун сүрәчәкди. Һараданса, тәзәкәлинин гоһумлары кәчә ярысы кәлиб «өзүндән байин» кефинә соған доғрадылар. Көзү яшлы Әкбәри о годәр дейәдуәр ки, кәлидин йолу чашды. Кәлиб Бәрдә хәстәханасына дүшдү. Сүмүчәринин аграсы сакитләниб, өзүнә кәлиндә көзләринин ады вә көрдү ки, бир нәдәр ағ хәләтлә гыз башынын үстүндә дуруб. О, гызы Агдәмдә алдыгы тәзәкәлине охшатды.

— Ай гыз, көрүрсүн мәним башыма нәлар кәлир? Булар һамысы сәнин үстүндәдир...

— Дәли-зад дейилсән ки, а киши, нә данышырсан?! Мән сәни биринчи дәфәдир көрүрәм, өзүм дә адамдәйән дейиләм, һәки-мәм.

Әкбәр «дәли» сөзүнү әшидән кими гышгырды:

— Енә тапдым!

— Нәйи тапдым?

— Сәни, сәнин кими кәзәли! Дәдәми тапдым, нәәмәи тапдым. Бах, бах, сәрчәйә бах, Евлах сәрчәси... Одур әй. Гагга баласы, учуб кетди, бирбаш Евлага кетди.

Әкбәр гагга чәкиб күлдү, һәнкүрүб ағлады, хоруз кими банлады, өкүз кими бәйүрдү, ит кими һүрдү. Һоппаныб чарпәйыдан дүшдү вә «әскәраны» ойнамага башлады.

— Языг дәли олуб!—дейә хәстәхана ишчиләри Әкбәрин һалына яндылар. Олар мәсләһәтләшмәйә кәдән кими Әкбәр дә көз-көзә вуруб һәнкәрәдән күчәйә тулланды.

Бу дәфә Агчабәдийә хәбәр яйылды ки, һиндарха «гулябаны» кәлиб, кечәләр кәндин күчәләрини кәзир, адамлары горхуаур. Куя бу «гулябаны» Евлахда өзүнү Күрә атан. Агдәмдә арвал үстә дөйүлүб шил-күт әзилән, Бәрдә хәстәханасында өзүнү дәлилйә вуруб гачан. Кәйрәзилдә арвал ушгыны атыб әкылән, Арасбар советийиндәки Мәлинин адына колхозун гоюн фермасынын мүдир Әкбәр Ибраһим оғлу һачмәзә охшайыр. Прокурор бу хәбәри әшидән кими өзүнү һиндарха этирди. О, кәчәнин гаранлыгында «гулябаня» раст кәлән кими гышгырды:

— Мән дә тапдым!

— Нәйи тапдым?—дейә «гулябаны» сорушду.

— Өлүнү тапдым, дирини тапдым, Бәрдәдән гачан дәлини тапдым, 330 мин манатлыг колхоз әмлакыны сормуш элини тапдым, 150 гоюн емиш оғруну тапдым. А киши, сән һарадасан, сорағын о дундән кәлир, мән сәни кейдә аxtардым, ердә элине дүшмүсән...

Көзү яшлы Әкбәрин ағалы башына кәлиб, көрдү ки, бу гара, о гаралара охшайыр. Прокурора кәләк кәлмәк олмаачаг.

— Мән тәк дейиләм ки, колхоз садримиз Әнәз Султәнов, малдарлыг үзрә сәдр мұавини Әвәз Гулиев...

— Сайыб өзүнә эзи.Аят, мәнә хәчәләт верма. Олар нәгддир. Өлүм хәбәринин әшидиб сәндән эл үзүмшүк, яхшы ки, дирлиб кәлидин. Кәл кәдәк, һагг-һесабымызы чүрүдәк. Сонра өлүрсән әй, галырсән гаа.

Г. МӘММӘДИН

Өрдәк— На белә севинирсон?
Газ— Зарафат дейди, сард мени шаһәрә апарыр.

„ОХУ, АДАМ ОЛ...“

Он ил буланд эвәл Зейнал Бафадаров адамларла таныш оланд элини узамб дейди:

— Зейнал Бафадаров, һәләлик ассистент!

— Бас нийә һәләлик?

— Һәләлик дейрәм, чүнки ассистентин даһичә доссент, доссентин даһичә профессор кәләчәк.

Зейнал Бафадарову бу сөвләри о заман адамларла чох төбин көрүндүр. Чүнки чаван алим элбәтте артыб бөйүмәк, ирәли коләкә һагғында дүшүнмәли иди. Аңаг, тәзәүф ки, онун арзулары бир арузу оларат урайында гәрдәк. Зейнал Бафадаров но доссент олдү, но профессор. О һәлә инди дә ассистентдир. Фәргә бұдур ки, эвәләкә Азәрбайжан санае институтунун физика кафедрасында ишлайдыр, сонрлардан оранка тибб институтунун физика кафедрасына кәчдү.

— Соруша биләларә ки?

— Бас нийә белә?

Элә мәсәлә ондадыр ки, „бәс нийә белә“ бир чарыгычдан сорусулар ки, „нийә өхир вахтларда һеч чарыг-зад тикмирсон?“. О да чаваб верир: „Вәлләй, башым о гәдәр һагғышымбар ки, чәдәт тикмәкә һеч мақалым чатмир“. Зейнал Бафадаров да һаман чарыгчы кими өз иши илә ишгүл олмаға вахт тапмир. Он ил бир бөйрү үстә ассистент гәлимишдыр. Габаға кетмәк өзәинә керди. Сәнае институтундан инабырчылыға чықарылышы, тибб институтунда да һермәт гәләнә бәләнмишдыр.

— Соруша биләларә ки?

— Бәс Зейнал Бафадаров эли ишлә мәшгүл дейлисә, но илә мәшгүлдүр?
— Ишләмәйиб пул гәзанимәлә.

Бафадаров институтда ишләмәккә барабар, эйиң заманда Орчоннидзә районуну 208-чи мәктәбидә Кешәлә районунун 18 нөмрәли фәһдә-каңчәр мәктәбиндә физика мұәллиминди.

Сәһәр ачылдан кими о бу үч мәктәбин арасында чапмаға башлайыр. Ора кедир, бура гәлир, бура кедир, ора гәлир. Бә'зән илә ора чәдәт билә илә дә бура. Чәрә гәлир хәстәлинигә. Бафадаров ил нөмрәли мәктәбдә аһ-зар этмәкә башлайыр ки:

— Вәүрәм, гычларына ел дүшүб, 5-6 күн Кешәлә колә билимәчәтәйм, булләтенин вар...

Анима булләтәнә кестерилән күнләрдә „хәстә“ мұәллим тибб институтунда дәрсиңи дейиб мөлағибини алыр.

Бә'зән дә тибб институтунун һесабына „хәстәлиниб“ гәлан мәктәбләрдә дәрс дейир... Беләликсә шап елә билир шудлардыр, шуң елә билар шаладыр. Зейнал Бафадаров исе но шалпадыр, но шудла, Сурәләвәтә һәләкәтә Бакы арасындакы йолларда шаранушудлар.

Тез-тез дәрс бурмаға вә интәнәсмәзләк үстүндә Бафадарову тибб институтунда дәлфәрләтә даламышы вә тәңгидә этмишлар. Аңаг о бу тәңгиләрдән өзү күнү башга һәтмәк чықармишдыр. Бафадаров белә гәлирә алымиш ки, ләлә-шөләни басмына, шөлә ләләни бассын.

Инди онун һәятиндә ени бир фәлиһ-йәт дөврү башланмишдыр. Ләлә илә шөлә ширин күләшмәкдәдир. Институтда Бафадаров бир адама инкан веринир ки, агзыни ичкә бир сөзә десин. Һәр кәс сәниң чықарса, онун үзәринә ени бәһтан атыр. Һәр кәс онун тәңгидә этсә Бафадаров ондан эризә язур. Эризә эризә даһичә. Тәшкитларда онун яздығы эризәләрә бахмәгдан йорулуплар, Ама Бафадаров эризә язмагдан йорулуплар. Һәр ердә гашгырдыр: „Аман, һарыа чатын, һәңгәт батды, мән һәңгити кестерим...“

Бафадаров кими „адиһиләр“ һагғында һәңгити Чәлиһ Мәммәдгулүзәдә даһа дүзүк кестермишдир. Онун „Өлүрүл“ вәсниндә йорулуплар. Ислаһиләр сәвир һәмәк дөһир ки, оху, адам олд, һеч дөһән йолдур ки, оху, адам олд! Бафадаровун бөйүк алим олмаг тәшәббусундан „һәләлик“ бир шей чыхамышдыр, „адам“ олмаг баросиндә дүшүнмәйә исе һәлә онун вахты вардыр.

С. ДАДАШ

Бакы—Ереван гатарында кедирдим. Бир дәмйрйолчу достума куледа отурмушдү. Гатар сур'әтини явашындада достум:

— Нахчывандыр,—дейә кулемосди вә ериндан гәлхыб гәнигә тәрәф кетмәйә башлады. Мән ону һахладым.

— Нахчыван оландә мөкөр күрүләр?—дедим.—Бурала гәрибә но вар ки?

— Бахырам көрүм стансия нөвбәтчиһи башына нечә шапка гооб?

Мән шийиләрини атым.

— Баша дүшүмди.

— Эвәләгәдән хәбәрлар дейиләсон, она көрә дә баша дүшүмисон. Мән бир һәфтә бундан габаг бурала олмушам, һәр шейи билирәм. Бу стансияда шапка гәнаэт уғрунда яман мұбаризә кедир. Дөрд нөвбәтчиниң бир шапкасы вар. Стансия нөвбәтчиләри бу шапканы нөвбә илә гоорлар. Шапка ләлән дүшүб. Инди һәким дейиб ки, бу шапка һәр дәфә баша голадамышдан эвәл көрәк дезинфекция олунсун вә һәр кәс башына гоисә нөвбәсини совандан сонра көрәк һамама кедиб юнусаң.

Достум бу сөвләри дейиб бәркәдән күлдү. Мән дә күлмәк тутудү.

— Гәрибә ишир,—дедим.

Достум башыны булады.

— Бурала бундан да гәрибә иш вар. Тәртбиһчиләр маневрә заманы фитаз ишәрәк вермәк өзәинә гүшбә адәмлар кими бармагларыны агыларына сохуб фишга чалырлар.

Биз гәлпәндән бойлаңырдык. Гатар стансия ахылашанда достум мәнә хәбәрлар этди ки:

— Эрә дүшәнә мөбадә стансиядакы саата инансан. Йохса вахты чашырдыб гатардан гәләрсан. Бурала бир ишир ки, сәат ишләмир.

— Бас но рәңи дүзәлтмирлар?
— Стансия рәңси дейир ки, кәчөләр электрик ишығы чох зәиф олдуғундан саатны эгрәбәләр онусу дә көрүнмәйчәк. Күндүзләрдә дә һамы күнә бахыб вахты баша дүшүр.

Гатар даянды, ерә эңдик. Тоюг, чүра, газ сәни стансияны долдурмушду. Йолдашым тәэччүб этдикими көрүб мәнә баша салды:

— Бунлар дәмйр йол мәктәбинин директору Рәчәбәли Йолдашым тоюг-чүчәләрдирир. Бу гушлар изыгын башыны о гәдәр гатыбыр ки, һеч шакирдләрә мөшгүл олмаға вахт тапмир.

Перрона көз кәздирдим. Гырмазы шапка көзүмүздә дөймәди, достум шийиләлә вә кепкалы адамлары көздән кечирәндән сонра:

— Дәлимчә кәл,—деди,—мән билирәм нөвбәтчи һарадалыр.

Достум бир пәнчәрәнин габагында даянды, биз ичарийә бахдык. Стансия нөвбәтчини Ширәлән Йолдаш комал-солги илә союнуб ятмышык. Гырмазы шапка да өз гәлдасы илә дивардан асылмышык. Достум:

— Ширин ятыр,—деди.—О екалиндә паравоз ону ояда билмәйиб, һеч биз дә ояда билмирик, кәл кедәк.

Биз вагона минәндә мән Йолдашымы даандырык деди:

— Бурда көрөк тәңгидә вә өзүнүтәңгидә чох күчдә олсун.

Достум мәнниң зарафат этдикими баша дүшүдү.

— Коммунистар бир-бирилә һеч даһышырлары ки, ичләс чагырылышы вә тәңгир бир-бириндән күсүблар. Карая Тәгмев Йолдашла Рәзев Йолдаш, Чаббар Мәммәдәли Йолдашла Гәсым Рәчәбәли Йолдаш күсүдүләр. Бир-бирларини диндирмирлар.

— Бас бунлары барышдырмаг олмаз?

— Ата-баба гәлдасыдыр. Күсүнәлери барышдырмаг үчүн гонаглыг верәләр. Көрәк дәмйр йолунун үчдә һессосини рәңси Мәммәдәлов, сиясәт һессә рәңси һачмев Йолдаш һеч белә олмасә бир дәфә өзләрини эйһмәт вериб Нахчыванә кәлсинләр вә гоюн көкәк бунлары барышдырсынлар.

М. КАЗЫМОВ

ПОРТФЕЛЛИ ТУТУ ГУШУ

Ериңдө хорузланыр, танымаг олмур ону,
Төшөххүсүлө аддымлайыр, дик тутарга бурнуңу.
Ишаран чыкыб эвө калчөк, көрдүйүмүз эдабаз
Дөнүб олур бошбогаз.
Портфелини туталарга масанын бир күнчүнө
Өпө-өпө сыгалдайыр туту гушуну эно.
— Эй ээзим туту гушу! Ач дилини, даныш бир,
Керин, халын нечалдыр?
Сөйлө сөниң сөһһәтинэ эвдө нечө бахырлар?
— Мерси? Эвин ханымына дэрин төшөккүрүм вар.

Эв ханымы эшидэркөн гушун бу сөзлөрүни,
Эзилөрөк, буюзлөрөк гучаглайыр эрини,
Эв дейир ки, бу гуш мөңө өз ханымдан ээзилдир.
Оңун галби мәнимик төк чох сафдыр, лексизидир.
Даныш көрүм, өзкө нө вар?
— Бир сирр өйрөнмишмэ мөн.
— Ээиз эрим, сөн бу сирри карак мөнө дейбээн.
Йокса инан, багрым парлар!
— Бир һирслэнмэ, дилдарым.
Өзүн яхшы билдирсэн ки, дембэй ихтиярым...
— Демирсэн ки? Өзүңдан күс!
— Гадан алым, бир даян!
Кэл, дейирам, амма карак неч кэсэ ачмасын...
Буну дейиб һәмин сирри арвадына данышыр,
Арвад она гулаг асыр, аста-аста гымышыр.
Эр отуруб наһар эдир... Сонра кедир ичласа,
Шар гарышыр, ахшуд олур... Элдэки арвадыса,
Төк отагды дуруб көзир, бир ердэ туттур гэрар,
Элэ бил ки, ону дидир пичәрләр, диварлар...
— Бу сирр онун дил-агзыны яндырлар бир көз кими,
Санки багры партлаячг данышмаса бу сирри.

Аллаһа чох шүкүр олсун! Эвдә вардыр телефон!
Тез дөстөһү галдырарг йүз ерә зәнк эдир о!
Зәнк элэйир билдирсэн ки, дембэй ихтиярым...
Зәнк элэйир бачысына,
Зәнк элэйир, зәнк элэйир,
Эмиси арвадына,
Зәнк элэйир, зәнк элэйир
Танышы бир гадына...
Зәнк элэйир, зәнк элэйир

Гулаглары дәнк элэйир...
— Ай гыз эшитмисаники, ай гыз тәзә бир хәбәр!
Тәкчә сәнә дейирам һа... Бах, билмәсин өзкәләр!
Дунан кечә саат онда,
Эримин заводунда...
Туту гушу гулаг асыр ханымын сөзләрине,
Һәмин сирри төкрар эдир онун далынча эно.
— Ай гыз эшитмисаники, ай гыз тәзә бир хәбәр.
Тәкчә сәнә дейирам һа, бах билмәсин өзкәләр.
дунан кечә саат онда.
Эримин заводунда...

Кечә кечмиш, ишдан кәлиб киши кирир ичәри,
Урәйнә бир ох санчыр гушун бу дедикләри.
Гуш бу сирри һардан биллир? Ону апарыр фикир,
Эв ханымы һирслә-һирсли кишиһиснә дейирир.
— Сәниң гушла нө иши вар, она фикир вермә сән,
Бир де көрүм һарада идин, де нийә кечмикмисән?
— Бу күн бизим партбурда чох муһүм бир масала...
— Даныш, даныш, нө дурмусан, даныш дейирам сәнә.
— Бир һирсләнмә, көйәрәниң, бир һирсләнмә,
дилдарым...

Өзүн яхшы билдирсэн ки, дембэй ихтиярым...
— Демирсэн ки? Өзүңдан күс!
— Гадан алым, бир даян!
Кэл, дейирам, амма көрөк неч кэсэ ачмасын.
Буну дейиб сөн сирри дө арвадына данышыр,
Арвад она гулаг асыр аста-аста гымышыр.

Арвад эно назларнаг гучаглайыр эрини,
Туту гушу төкрар эдир кишинин сөзләрини.
Киши бирдән гуша сары багыры ки—а ганмаз!
Адам сирри неч ачарма? Бошбогасан, бошбогаз!
Анчаг өзү һисс этмир ки, онун ады да булдыр:
Голтуғунда портфел олан эсл туту гушудур.

А. ДАРБИНИ

Эрменичәдән тәрчүмә эдән Э. ТӨЛЭТ

ЙЫРТЫГ-ЯМАГ БАРЭСИНДЭ

Башам агрыйырдә. Өзүмү доктора кестөрмөк үчүн
Кировабад Мәркәзи поликлиникасына кетмишмән. Доктор
мәшғул иди. Отуруб көзләмәли олдум. Бинарчылагд
дан дивардан йазыларды көздөн кечирмөйө бач алдым.
Бир диварда көһнө дагын һәрфилри, илә азылымшыды:

АЛАГ ХӘСТАЛИКЛӘРИН ГАРШЫСЫНЫ ИСИТМӘ ИЛӘ

Буну баша дүшүм. Йәни дейриләр ки, адамлар хәс-
тәликләрдән гуртармаг үчүн кәрәк гыздырсынлар.
Икинчи дивара икә йыртгы-ямаг һаггында «сәрбәст
шеирлә» бир шүар вурулмушу.

ДЕШИК

КИЧИК ИКӘН
ДИШИ ПЛОМЕЛАТДЫР,
ЧОРАБЫН ЙЫРТЫГ-ДЕШИЙИ
БӨЙҮМӘМИШКӘН
ОНУ ЯМА!

Буну да охудум ва баша дүшүм ки, поликлиника-
нын мүдир хәстәләрин ялынз дишләрини пюмблатдыр-
маг барәсиндә дүшүмүр, чорабларын яматдырмагын
да гайгысына гапыр. Мүдирин бу гайгысы о гадар хошу-
ма кәлдә ки, башамын агрысы кәсди ва тәбим яваш-
яваш чүшә кәлди. Мән дә һәмин «сәрбәст шеир» үсү-
лунда мүдирә вермәк үчүн бир белә шеир яздым:

ЙОЛДАШ МҮДИР!
КӨРӘСӘН БУ ЭЛАНЛАРЫ ОХУМУСАНМЫ?
БӘЛКӘ ЭЛӘ САЛМЫСАН БИЗИ?
ЭЛӘ ИСӘ ЭШИТ МӘСЛӘХӘТИМИЗИ.

КЕҢ
ЭВВӘЛА ДИВАРДАКЫ ЯЗЫЛАРА ДИГГӘТ ЭТ!
ИКИНЧИ ДӘ ЧОХ ОХУ!
ЧОХ ОХУ КИ, СӘН
БӘЛКӘ САВАДЛЫ ЯЗМАҒЫ ӨЙРӘНӘСӘН!
С. САЛМАНОВЛУ

Рәсәм һ. ӘЛИЕВ

Мүһәссәләрин бир чохунда кәчкәрдән дүзүкү
искифадә эдәлар.

— Сәһәт мәктәбини битирән күндән һәмишә элим ишдәдир: кәһ
чөрәк алмаға кәндәриләр, кәһ папирос алмаға.

(Ч. Маммадулугазадин «Өлүлөр» комедиясынын 3-чү пәрәдесинин төзө вариантты).

ИШИРАК ЭДИРЛЭР:

РЭСУЛОВ—Агдаш район ырайыйа комитисинин сэдри.
МИРЗЭЕВ—Район сөнйийә шө'бөсинин мүдирин.
КӘРИМОВ—Район халг маариф шө'бөсинин мүдирин.
ГАФАРОВ—Район яғ идаресинин мүдирин.
БАЙРАМОВ—Коммунал-тәсәрруфат шө'бөсинин мүдирин.
АҒА САЛӘН—Рәсуловун халасы оғлу.
ЗӘМӘДДИН—Мүһәсис.
МҮХӘБИР вә КАТИБ.

Әһвалат вәге оғлу Агдаш районун, ырайыйа комитисинин һәәттиндә, Рәсулов һүндүр бир ердә даш үстүндә даиямышдыр. Катиб чаматты сакит этмәк үчүн зәнк чалыр.

РЭСУЛОВ (ағайыңа иш голәгуңу һаяа галдырмыб уцадан дейир) Бүдүр едди ичәдә эдиб, чыхардығыр етмиш едди һәрәри Кәрәк тәңгидә, өзүнтүңгидә йәтә илә, ишләримиз ирәлийә апар.

ИДАРӘ МҮДИРЛӘР (Рәсулову ағайыңлар). Буюрун, буюрун, йолдаш Рәсулов, итаат бөрчүмүздүр.

РЭСУЛОВ. Мәним элим вәр, мәктәб гуртарышам. Бахмайын ки, кечән ил дәвләт планлары долмады, бу ил чаным чыхса да план долачаг. Әкәр долмаса кәлән ил йәгин долачаг. План долдармағын сирри ибарәтдир алты чүрә һикмәтдән, ичләси-һөмиййә, телеграм вә телефониййә, дост вә гоһумиййә, элми-агрономиййә вә бир дә күбрәйи-кими, һансы ки, Ләкдә яғыш алтанда галыб... Хуләсә бу барәдә мәтләб тулду. Чох районлар мәним сорағым-ла кәзирләр ки, Рәсулов кәл бизим районда исполком ол, амма мән кетирәм. Кетирәм дәр, мән өз районду гоуб өзкә ердә ишләмерәм. Исполкомду олмасын кооператив мүдирлийә олсун, амма өз шәһәриндә олсун. Мән өз гоһум-ағрабамы башыма йағыб.

КАТИБ (оңун этәйини дартыр). Аманды гоһум ады чакмә, **РЭСУЛОВ** (Катибә). Бағышла, ағзым гызышымшыды. (Чаматта) Бәли, мән намуслу, вичдәндә ишчиләри башыма йағыб Агдашы дүзәлдәчәйм. Низамн дейир ки, тәңгидә, о тәңгидә ки...

КАТИБ. Низамини вахты дейил, мәтләбә кеч.
РЭСУЛОВ. Чаматти Районумузу абдаллашдырмаг, Агдашын үзүну ағ әләмкә үчүн сизн бура топламышам. Амма кәрәк өз-вәчәк негсанлары дүзүлсүн. Оғлу ки, сиздән хәлиш эйрәм, тәңгидә, ашағыдан тәңгидә йәтә илә, утнамандә, гызармадан, горхмадан, һәр өз негсанын десин.

МИРЗЭЕВ (ирәли кәлиб баш эйбир). Ичазә верин бир-ики негсан яздырым. Яз ки, шөһәримиз абад дейил.
Катиб (әзир). Шөһәримиз абад дейил.

МИРЗЭЕВ. Ишыг йохдуг, яшыллашдырма ишләрини фикир веримир, радио ишләри, мейханханамы пәсидр, учан эвләр элмәр олдурум. Коммунал-тәсәрруфат шө'бөсинин мүдирин Байрамов чини әһәсиндә кәлә билдир.

БАЙРАМОВ (чаматты ағайыңа). Ону язма, ону язма.
РЭСУЛОВ. Кимдир о, һай күй сәли, ирәли чыхсын. (Байрамов ирәли кәлир) Нийә разы олмурсан ки, адын дәфторә дүшсүн, мәркә бу киши ялан дейир?

БАЙРАМОВ. Мирзәев дүз адамдарсы, но сәбәб өз негсанларын яздырмыр, арвадынни мүдир олдуғу тә'чили ярым стансиәсини машыны хәстәләри дашымаг өзәзинә Гутгашенлә Варташендән шәһәрлә дашыыр.

МИРЗЭЕВ. Субүти Субүти
БАЙРАМОВ. Эдәб дәр, орасындадыр ки, чох ишләри сәнә субүт этмәк олму. Амма адамлар сизн яғыш таныыр, адыныза баягы гошулар, һәр едә ахуорлар: Әр мүдир, арвад мүдир, һәр икиси гарнын күдүр.

РЭСУЛОВ. Эдәб! Мүбәһис ләзим дейил, йолдаш Мирзәев, дәр көрүм нийә өз негсанларын яздырмысан.

МИРЗЭЕВ. Йолдаш Рәсулов ичазә верин кедим фикирләшим.
РЭСУЛОВ. Хуб, кет фикирләш... (Мирзәев кедир.) Даһа ким негсан яздырмаг истәйир, ирәли чыхсын.

КӘРИМОВ (ирәли кәлир). Мән яғ идарәси һаггында бир нәчә негсан яздырардым, амма торхурам ки, эләк олмая.

РЭСУЛОВ (Кәримовә). О һансы негсандыр ки, эләчәк олмая?
КӘРИМОВ. Эдә нәсә яз яғ идарәсиндә бир шүәр вәр дөйма мәнә, дөймағи мәнә. Оранын мүдирин Гафаров элә гайда тоуб ки, кимин кечи нәчә истәйир, эләчәк дә ишләсин. Галан-һапанын, апаран апарындыр. Кимин ағында яғ, суд, гаймаг галса, Гафарон сирри ачылар. Бу ағында яғ эдәб, мөһкәмәйә вермир ки, ида-рийб гачыб, һеч ишәтә тапылармы.

РЭСУЛОВ. Оғул, бир адам да он беш тон гаймаг ейә биләр?
(Чамат ағайыңдан сәс-үкә уцалыр: «Ейәр, едә биләмәз, иштәһансына бәркәлалла» өсләкү артыр.)

РЭСУЛОВ. Хамшү! Оғул сәс оранын партия тәшкилаты бу ишләрә но дейир? Нийә Гафаровун мәсәләсинә бахлымыз?

КӘРИМОВ. Чүнки партия тәшкилатынын кәтиби идарәнин яғ устасыдыр, өзүңүн дәр бир сүрү бәласы вәр. О, Гафаровун ишләрини үстүнә ачса Гафаров да кондлардән кәлән судлардә дүзүкүн мүдирин эдирәм, онда но уста долана биләр, но шакидр.

ГАФАРОВ (кәлибәтти ағайыңдан йәдәчәллә ортая атылыр) Йолдаш Рәсулов, инди ки о мәним негсанларым деди, той маариф шө'бөсинин дәр негсанларидан яздырсын.

КӘРИМОВ. А киши, негсан мәнимдир, яздырмырам, мән һәдә өлмәшмәм ки, өзкәлар мәним негсаным дүзәлә.
ГАФАРОВ. Хейр, сән яздырмасын, мән яздырчагам.

КӘРИМОВ. Нийәми яздырчагасан, а киши? Элә ағыздолусу данышырсан ки, дәрләрләр, Кәримов дүниәни гадыды.

ГАФАРОВ. Дүниәни дағымтасын, амма тә'мир пулларын ейб-дағымтасын, ени ил байрамнда мән манатлыг ширнийәт алыб чохуну өзүн емсис, азыны бизим балаларымызга пайламын. Бир гатын-пәчәрә ранкәлиб йазадан ағт яздырмысан ки, мөктәбларын өсәслы тә'мирин гуртарды. 227 миң манат пулдурун соғурмусан һаяа. Санн сүбрә йоллашын, Ләки орта мөктәби директору Мүхәббәт һачывә өлүдәрә пайламаг үчүн 21 миң манат пул истәйиб, сән дәр вермисән...

Рәсулов. Нәчә йән, өлүдәрә пайламаг үчүн пул истәйиб?
ГАФАРОВ. Бәли, өлүдәрә пайламаг үчүн, һачывә өзүнә, ар-вәднә, бөш-алты мән манат кетүрү, бунула ишимиз йохду, һәр ар-вәднәларин адына мааш чәдәли тәртиб эдиб пул алыб.

РЭСУЛОВ. Кәримов бу ишләрә нә дейирсән?... Нийә иттин гурубо? Чүрт'тин вәрсә, вәр чавабын, я да ки...

КӘРИМОВ. Рәсулов ичазә, верин кедиб фикирләшим.
РЭСУЛОВ. Сән дәр кет фикирләш. (Кәримов кедир) Даһа ким буюрмаг истәйир, ирәли кәлсин.

АҒА САЛӘН (ортая атылыр). Халәгу сән даһн, мән буһларын чавабын верим. Чамат, мән габаглар дүт идарәсиндә ишләшәм, бир балача долашымыг олуб. Кечәнә күшәшт ләйрәләр, Инди торхурмадан һеч өз ичтисәсинә тәрә ишләмирәм. Халәгу ташылардыр, мән агроном вәзифәсинә тә'ин эдиләр, бунун кимә дөһәли вәр? Әкәр сизийәни фирьәлдагы яздырмаг истәйирсинизсә, мән дейим сиз да эзын. Язын. Биринч РИК шө'бәрини соғулмуш ба'зи мүһәсисләр, кинчын...

РЭСУЛОВ. Халәгу сән чох ява даныштын, чәкил кәнара (Катибә явәдән) һеч бәчәлардан кәзүмә дөйир, һеч олмаса бирчә галын данышыс пил олмәз. (Катиб адаларын ичәндә кәзә дөйән бир гадина шәрә эдир, эдәйн ирәли кәлир.)

РЭСУЛОВ. Санн нә шйкаитин вәр, ай бачы!
ГАДЫН. Мән йүз нәфәр чогушагы аһанын воклийәм, өзүмүн дәр он балам вәр. Нә сәбәбә бизим тоғадү алмаг үчүн вердиниз әризәләрә вахтында бахмаймысан?

КАТИБ. Бачы инди әризә вахты дейил, чәкил кәнара.
РЭСУЛОВ. Ичәк колхозлар бәрәсиндә данышан олмады.

ЗӘМӘДДИН. О сянйәт Ленин адына колхозун сәдри Абдул-дәвин амбарларын Вәлән Әлиевин вә һесабдары Нифәтәлиев дәр алдырын эзын.

РЭСУЛОВ. Мән билән бу шөхсләрин һәр үчү чох вичдәнлә вә тәмиз адамдардыр.

ЗӘМӘДДИН. Хейр, ай рәһмәтлик оғлу. Сән ятмасын нәдир, онларда вичдән нә кәзир? Көр ки нә ердәдир ки, колхоз заманы бә 6 тон бүгдә, 25 миң манатлыг шөйләри артыг чыкыб.

РЭСУЛОВ. Артыг чыкмаг о дәмәкдир ки, колхоз сәдринин әли бәрәктәлидир.

ЗӘМӘДДИН. Бәрәкатдә олсады тәхүмлүг тахылы ағыр кәлмәк үчүн суя салыб чүртүмдәзи, 135 һектар сәйонн тахылыны алағ отлары ичнндә бәртүрмәзди. Колхоз сәдриндән хәбәр алы йохду ки, сәдр олдуғун бир ил дейил, үстү кирәмитли эви һансы пул эйә тикирмисән? Әһ... һансыны дейим.

РЭСУЛОВ. Әйб йохду, дәмәк истәмирсән, чәкил кәнара. Чамат данышын дәр Нийә ағынын су алымысың?
(Сукут) Дедиләриниз негсанларә кәрә чох сәг олун... Бу күнлүк бәсдир. (Чамат явә-явә ағайыңа.)

МҮХӘБИР (һәйтә даһил олув, кедәларын архағынча бахыр). һамы кетди фикирләсин, адамларын чох чүрәт эдиб нә өзүңүн, нә дәр өзәсинин негсанын дәрә билимдә. Бу мейдан пәһлан мейдандыдыр, оғул истәйирәм ки, кәлиб шәстлә дурсун бу мейданда вә десин: йолдаш Рәсулов Агдашда нә гадәр негсан вәрсә, һансысы сәндәки сисни корлуғун, маймагылығны нәтичәсидр. Сән гурдулары, эйриләри алымын ганадыннын алтына.

РЭСУЛОВ. Ким ганадыннын алтына алымышам?
МҮХӘБИР. Чинәйткарлары мұдәбәт әтмәсәйин кино-театр-да, көнд тәсәрруфаты шө'бөсинин ишәг бағчысында, Гағадәли, Голгаты, Хосров көнд сөвләриндә апарылан йохламағларын нәтичәләрини вахтында прокурора вәрәддин.

РЭСУЛОВ. Мән һәр хырда мәсәләдән етру һәмйерлидирини прокурора вәрәрәм (кәлибә). Кәләл, йохса бу бизи биабыр эдәр. (Кәдиләр, мұхәбир даһын үстүнә чыкыр.)

МҮХӘБИР (үзүңү чаматта тутур). Дириләр! Инанмайын, Рәсуловун бәш вәләрдинә, инанмайын гүрә сүзләрә вә ондан горхма-йын, негсанларын ишәгүңүн ичнндә ушәг бә ондан сорорушун ки, нә үчүн Агдаш районунун нәтәмиз адамларын тәһсиләсинә һаггында Назирлә Советинин сәрчәмчаны ерино етирмәмиз?
Дириләр! Агдашлылар! Әтрафрыңизә яхшы бахын, Минкәхәров, Евага нәзәр салын, Агдашдан чох сонра яранн шөһәрләрнә нәчә бөвүйүб артығынын көрүн, сиз дәр шөһәрзини абдаллаш-дырын. Ян-йәврәңизә бахыб әлнәйриләри, маймагылары, мүфтә-хорлары чәсәрәтлә ифшә эднин

Кирти кашоқ
элэмшди

Бакыда, һазі Асанов күчөсүндә бир галыя чатанда келди адам көрдүм. Диварга үч табут сөйкөмшиди. Бу меним отагтым тәхк элэди. Дедим көрәсэн кимэ үч бәдбахтик бирдән үз вериб. Сонра һәйәтә баханда көрдүм ки, бу элэ меним ахтардыгым эвдир. Бакы Ичрайһи комиситәсини коммунал-тәсәрууфат шөбәсини дәржи канторуну табә олан табут эмәлдәт чыгардыр. Хуласә, кишә ифәр һәйәтдә табут чыхардыр. Бу вахт бәлдимдә коллариме инаным, у гулагаларыма. Табуутун архасынча бир дәстә зурна-чалан шымдыгы рөгс һавасы чалыр, бир оглан да ойнайдыр.

— Бир «назәри» чал, чохдандыр ойнамашым, гок сумук-ләрим гызысынчы—дәйә бир гоча киши орталыга атылды. Мән даһияларын бириндәи сорушум:

— Бу нә әһвалатдыр!

— Вартанын гызына нишан кәтирирлар. Бу күн гошулары хобшбахтик тутуб, тойду.

Мәтләби баша дүшүб һәйәтә кирдим. Устаны сорушум, дедиләр «байырда назәри ойнайыр!».

Көзләдим, уста һәйәтә габытды. Сөзүмү дедим, һәйәт-дә курулату илэ ишләән мишар-фуган дәзһаһини сәһсиндә на о мән дөһини эшитиди, нә мән о дөһини. Эл иһарәсә илэ устаны баша салдым ки, баһам рәһмәтә кәдиб, илэди бөлбү киши илэ, табут ләзһимдыр. Анчаг бир тәһәр элэ ки, мейдани ки күн сакляг, сәһрәдә адаммызы вар, кәлиб чыхсын.

Уста чох сәғ олув. Ичәрисинә түнүкә тутуламуш бир һазыр табут вериб, өлүчү басдырмаг үчүн айрыча табут гайырчачыны һәз эртн вә мөндә 500 манат истәди. Илэ гәсчүбүлдәдим:

— Бәдә, һөч доһагым бузма, гулаг ас, сәни баша салдым. Табуутун асг гыһмәт—доһсан дәрә манат, ичарисини рәһләмәк үчүн—әлли манат, үстүнү күмүш рәһк чәкмәк пулу—бу да йүз әлли манат, сир-кафир һагы—әлли манат.

— Бәс галан ки йүз әлты манат?

— О да рәһмәтлик баһанын кураг гоймаг һагы. Ахы мән сәнә ичи дәмиди табут веририм, онун кирәгәсини сайырмын?

Гыймәт үстә данышмагы ерәсә көрүб пулу вердим. Амма табут гайрыдан эмәлатхананын ерәшдийи. Бинда яшанларим һалы һәдә дә фикримдән чыхмайды. Мәтурин сас-күйү бир яла дурсун, онлар һәр күн бир нәчә өдү вә табутла үз-үзә қиләдиләр. һәйәтәдә яшанларидә бири һағды оларәг дөйрәди:

— Өлүнү өдү ери вар, дирини дирә. Көрәсән дәфи кантору нә вахта гәдәр өзкә өлүдәрини һесабына бәзим әһвалатмызы но-чакы?

Ә. БАҒЫРОВ.

ГИСМӘТ ДЕЙИЛМИШ

СРПИ Нәфәт Сәнан Назирдийини әмри илә Бизгәдәи труба-тә'мир заводунә муқабәт вериләд, «победа» машини заводга гисмәт дөйлимиш.

1952-чи илди декабр айында һәмни машини тәнтөнә илә завод коллективинә тәғдим олунади күн телефон чыккандиди.

— Алә! Бизгәдәи труба-тә'мир заводунун директору гулаг асыр!

— Азәрифәтмаш трестинни раис муавини Тарусовдур. Зәһмәт олмаса машинимызы кәтири бахаг.

«Машинимыз» сөзү Зейналовун хошуна кәлдиди.

— Йолдаш Тарусов, нәчә йә'ни машинимызы? Машини сизә йох, биндәш верибләр.

— Ону биләдиләр, буу да биләрәм ки, сиз дә бизимсини, биз дә сизиник, но тәфавүтү вар.

Ярым саатдан сонра тәзә машини трестини һәйәтинә кәлди вә Тарусов машинә мушәтери көзү илә бахмы деди:

— Йолдаш Зейналов, сәнин ериңә оласадым бу машини трест-тә багышларым.

— Бохсини багышламазлар!

— Чох яхшы, багышлама, дөйдишдир. Мән көйнә машини сизә вериб, сиз дә «победа»чын ериңи мәнә.

Зейналов диндиди... Тарусов сөзә давам этди.

— Өзүи вичдәндә дө, һеч инсафдардым ки, мән Тарусов бөйүк бир трестин раисинини муавини көйнә машиндә кәзим, «победа» исә заводда олусу? һә? Йолдаш Зейналов, көл сөвәл-ләшәк. Миннотә миннәт, устанди сәно бир гонәгәтл дә верерәм.

Күнләр, һәфтәләр кечди, анчаг трест илэ завод аркисидә машини сәһбәти кәсидимәди. Зейналов көрдү ки, Тарусов на өзү сәкитәншүк ишләйә билди, нә өзү ишләмәлини имкан верир. Ахырда тәһкә кәлди, машини трестә вериб башыны гуртлады.

Инди Тарусов йолдаш трестдән кәдидиб, башга едә ишлә-йир. Машини она да гисмәт дөйлимиш. Тәзә «победа» трестини му-һәндисәсини кәдидир. Бизгәдәи труба-тә'мир заводунда исә трестини көйнә, илән дүшүмү машинимына ниһиб доһанырлар.

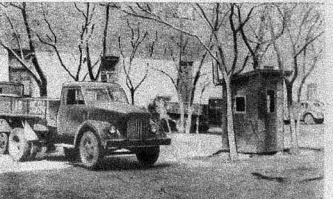
П. ХЭНТОВ

Шокилдә көр, «нә һовуз, о һовуздур ки, кечәи илә журна-лимизын 2-чи нөмрәсиндә онун һағында мәнүбү дәрә элә-имшиди. Доғруду, о вахт Дзержински район советинин сәдри Сәлимзәдә Йолдаш редакция элэды чавәбдә билдирди ки: «Октябр айындан кечә олмавар һовузун үстү өртүлүкәдир». Биләчәри гәсәбә советинин сәдри Мәммедов Йолдаш да ху-нист иһләс чыгарыб һовузун үстүнү өртүлүкә мәһәсәтин музакирә этмиш вә протокол да эзымшиди. О замандан сәккәз ай кечир, һовуз исә элә инди дә олдуғу киши галыр. Нә үстү өртүлүкә, нә дә тәрафира чәпәр чыкмиб. Биләчәриндә редак-ция кәндәрилән мөктябулар дөйлир ки, орда бир дөйли, он доғруз бәлә һовуз вардыр. Бунлардан бири ләп дөйир йол станисинини яхынлығидыр. Кечәләр вагондан дүшүб станциясә кетмәк истәйәнләр ән әвәл бу һовузда чимәли олу-лар.

Биз Сәлимзәдә Йолдашын көндәрдийи чавәбә вә Мәммедо-вун протоколунда баханда бу мөктябулар инанам истәмәдик. Фотографимызы Биләчәригә көндәрик, юхарыдык шокди чакы кәтирдим.

Инди гок Сәлимзәдә вә Мәммедов Йолдашлар өзләри дә бу фотоя бахмы ишләмәдиглары чавәблары ялларина салсын-лар вә баша дүшүнләр ки, ялан чавәб элмәгә анчаг өзлә-рини алдадә биләләр.

О ки, галды иһинчи фотоя, о да редакциямызә сәһсәз чавәб көндәрилән башга бир мөс'ул иһинчи ялланым чыхарыр. Йогин ки, охчулар кечәи илә 8-чи нөмрәздә «Гейл олуны-мы» йолдә'фәт'еләтунун хәтәрляйлардыр. Бу ил феврал айы-нини 24-дә, Бакы мидәи ларәсинини раисә өзәһсәфини йфа элән доһлоқоларни Гасимов Йолдаш редакция көндәрдийи чавәбдә гәйд этмишдир ки: «Фәл'етонда кәстәрилә фәктлар доғруду, Шәһәр район зәһмәткәш депутатлары Советинин ичрайһи комиситә 1952-чи ил декабрини 19-дә Хагани күчөсүндә 13/19 нөмрәди һәйәтдәи автомашинларын сәлләнимәсини гадаған этмәк һағында гәрәр чыхармышдыр. һәмни гәрәр сәһсиндә бу ил январын 5-дән э'тибарән машинлар һәйәтдән йағыш-дырмышлардыр».

Тәзә бу күнләрдә чаканими юхарыдык фото кәстәрир ки, фәл'етондакы фәктлар һағындан доғруду, анчаг она верил-ән чавәб яландыр.

Редакциялардан йохландырмаг вә тәдбир көрүлмәк үчүн тәшкилатларә көндәрилән зәһмәткәш мөктябуларына башдә-сөвдү вә ялан чавәб элмәк көндәрилән бир аталар сөзүнү һеч вахт унутмазлыдырлар: «Ялланымны үзү гәрә олар».

Редактор—Өвәз Сәдиқ. Редакция һә'әти: Сулейман Рустам, Сәбит Рәһман, Сулейман Мәликов, Кәзим Кәзимзәдә, Гүләм Мәммедов, Рәз Шәһәзәд.

«Коммунист» гәзетинин иһари. Редакциясы әдрәси: Бакы, Коммунист күчәси, 11 13, 4-чү галы, 2-чи нөртәбә. Тел. 3-47-27. Абуна гыйһәтәи аһлыгы 3 манат

№ 2723. Сәһифәси № 268. Таражи 40 000. Кағыз форматы 70X100%. Чәпә инсталлясини 18-V 53-нә

Азәрбајҹан ССР ИС интизал Полиграфини сәһисә, иһариһәт вә китаб тәһдирәтишләри һазарә-36 юмәһәр эһли мәтәбә. Бакы. Әли Бәйрамов күчәси, № 3

Азәрбајҹан Республикасы
Учур-Тираж
1129

Дарыман
КОМОР

АЛМАНЛАР—Арамыза кирени сыхын чаны чыхсын.

„Урзика“ (Румыния)

ТИТО—Буюрун, ичин, чөнабі! Өз өлимле һазырламышам.

„Шпилка“ (Польша)

Анкара—Афина—Белград оху.